



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 154/2023
14.12.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца „BEST AS 7“ ДОО Београд, чији је пуномоћник Зоран Н Марић, адвокат у ..., против туженог РЕПУБЛИКА СРБИЈА, Министарство унутрашњих послова Београд, коју заступа Државно правобранилаштво Београд, ради накнаде штете и стицања без основа, вредност предмета спора по тужби 17.665.210,01 динар и по противтужби 6.754.789,92 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 6Пж 4923/22 од 12.07.2022. године, у седници већа одржаној 14.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужиоца изјављена против пресуде Привредног апелационог суда 6Пж 4923/22 од 12.07.2022. године, као неоснована.

Образложење

Привредни суд у Београду је донео пресуду 12П 5861/2020 дана 23.02.2022. године, којом је I ставу изреке одбио тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да тужиоцу исплати износ од 17.665.210,01 динар са законском затезном каматом почев од 30.10.2020. године до исплате; у II изреке делимично усвојио противтужбени захтев туженог и обавезао тужиоца да туженом исплати износ од 6.754.789,92 динара са законском затезном каматом од 07.05.2020. године до исплате; у III ставу изреке одбио противтужбени захтев туженог у делу којим је тражио да суд обавезе тужиоца да туженом на износ од 6.754.789,92 динара исплати законску затезну камату почев од 24.03.2016. године до 06.05.2020. године и у IV ставу изреке обавезао тужиоца да туженом на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 251.250,00 динара.

Привредни апелациони суд је пресудом 6Пж 4923/22 дана 12.07.2022. године, одбио жалбе тужиоца и туженог као неосноване и потврдио пресуду Привредног суда у Београду П 5861/2020 од 23.02.2022. године, те одбио захтеве и тужиоца и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне другостепене пресуде благовремену и дозвољену ревизију изјавио је тужилац, којом пресуду побија због битних повреда одредаба парничног поступка учињених у поступку пред другостепеним судом и због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/2011 ... 10/23 – др Закон) и закључио да је ревизија тужиоца неоснована.

Побијана пресуда је донета без битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, те без битних повреда одредаба парничног поступка из члана 390. и 396. став 1. Закона о парничном поступку на које указује ревидент наводима да другостепени суд није оценио битне жалбене наводе. Ревизијски суд оцењује да у доношењу другостепене одлуке нема таквих пропуста у оцењивању жалбених навода који би били од значаја за правилност одлуке у смислу члана 374. став 1. Закона о парничном поступку и да је другостепени суд као довољне разлоге на основу којих се може оценити правилност одлуке, а у складу са одредбом члана 396. став 2. Закона о парничном поступку.

Према чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, на основу кога је донета побијана пресуда, парничне странке су закључиле уговор 08.03.2016. године, којим се тужилац обавезао да изврши репарацију заштитне опреме коју му из свог магацина испоручује тужени, да по извршеној репарацији опрему врати туженом, у свему према количини и карактеристикама које су утврђене у понуди. Уговор је закључен на период од три године, за 2016., 2017. и 2018. годину, укупна вредност заштитне опреме уговорена је у висини од 244.200.000,00 динара са ПДВ-ом, од чега за 2016. годину у износу од 81.000.000,00 динара, за 2017. годину у износу од 81.600.000,00 динара и за 2018. годину у износу од 81.600.000,00 динара. Количина заштитне опреме која је намењена за репарацију за сваку годину била је оквирно одређена у спецификацији која чини саставни део уговора. Ниво заштите који је требало да задовоље репарирани заштитни прслуци је уговорен по стандарду НИЈ 0101.04, ниво заштите III А (9мм и 44 Магнум). Тужени је тужиоцу за репарирање заштитне опреме у 2016. години сходно члану 4. уговора уплатио аванс од 70% уговорене вредности за ту годину, односно у износу од 56.700.000,00 динара са ПДВ-ом, и тужиоцу испоручио за репарацију укупно 640 шлемова и 664 заштитна прслука. Тужилац је извршио репарацију 664 заштитних прслука уз достављање туженом извештаја акредитоване лабораторије, која је по захтеву тужиоца извршила испитивање узрокованих заштитних прслука. Након тога је тужени у складу са својим овлашћењима из члана 9. уговора од примљене количине од 482 заштитна прслука (из прве транше) узорковао три комада и узорке послао на испитивање Институту безбедности БИА, према чијем извештају од 09.11.2016. године два узорка у потпуности задовољавају декларисани ниво балистичке заштите, док један заштитни прслук није задовољио уговорени стандард. Затим је тужилац туженог позвао да прими и преостала 182 заштитна прслука, али је то комисија туженог одбила. Затим су парничне странке у току 2019. године за тих 182 комада заштитних прслука прихватили да заједнички узоркују прслуке и узорке пошаљу на супер вештачење акредитованој лабораторији у иностранству, које вештачење је показало да заштитни прслуци задовољавају тражени стандард, те су након тога сагласно записником о

квалитативном и квантитативном пријему репарираних заштитне опреме од 16.06.2019. године констатовали да је тужени од тужиоца за 2016. годину примио укупно 657 заштитних прслука и 637 шлемова. Тужени је потом дописом од 16.03.2020. године позвао тужиоца да преузме на репарацију још 174 заштитна прслука како би у потпуности оправдао уплаћени аванс за 2016. годину, нашта је тужилац одговорио да је сагласан са захтевом за репарацију или испоруку нових прслука уз предлог за организовање састанка у циљу договора о динамици и реализацији уговора, али да услед проглашеног ванредног стања због пандемије вируса „корона“ није у могућности да одмах поступи по захтеву туженог у погледу репарације 174 заштитна прслука. Укупна вредност примљених 657 репарираних заштитних прслука износи 49.945.210,08 динара, па је за оправдање уплаћеног аванса тужилац требало да репарира још 174 заштитна прслука, чија вредност је 6.754.789,92 динара, али у том делу уговор није реализован. Тужилац је 16.10.2020. године раскинуо уговор са туженим, са образложењем да тужени, осим 664 заштитна прслука, тужиоцу није испоручивао нове количине заштитне опреме ради репарације, чиме сматра да је тужени прекршио уговорну обавезу да достави заштитну опрему у складу са уговореним роковима и количинама ради репарације.

На основу тако утврђеног чињеничног стања првостепени суд сматра да тужилац није оправдао уплаћени аванс за 174 заштитна прслука, да је спорност око испоруке репарираних прслука за 2016. годину у погледу испуњења прописаних услова нивоа заштите имала за последицу да међу странкама није дошло до реализације уговора за 2017. и 2018. годину, да је тужени имао право да ускрати испоруку опреме за 2017. и 2018. годину док се не утврди наведено, и да је на описани начин тужилац спречио реализацију уговора у погледу испоруке преостале уговорене количине и за 2017. и 2018. годину. Тиме је тужилац скривио раскид уговора, због чега се не може позивати на право на накнаду штете из члана 8. став 3. уговора, чиме је тужбени захтев за 17.665.210,01 динар неоснован. Са друге стране, основан је противтужбени захтев за исплату износ од 6.754.789,92 динара, који је тужени тужиоцу уплатио авансно, из разлога јер није оправдан испоруком још 174 прслука, са законском затезном каматом од 07.05.2020. године као наредног дана од дана престанка ванредног стања, па до исплате.

Другостепени суд прихвата разлоге првостепеног суда за одлуку о тужбеном и о противтужбеном захтеву. Оцењује да у конкретном случају на страни туженог не постоји одговорност за то што уговор није реализован у целости. Репарирани опрема у количини од 182 заштитна прслука, након прве испоручене транше од 482 заштитна прслука, није одмах могла да буде примљена од стране туженог јер није одговарала прописаном нивоу заштите, па самим тим није било целисходно да тужени испоручи нове количине заштитне опреме, све док се не заврши супервештачење како би се на поуздан начин утврдио ниво заштите постигнут репарирањем опреме. Након завршета супервештачења тужени је примио остатак опреме и позвао тужиоца да преузме нову количину ради репарације, што тужени није учинио. Услед пасивног држања тужиоца уговор није реализован у потпуности. Другостепени суд оцењује да Безбедносно информативна агенција и поред тога што није била акредитована за тестирање заштитне опреме јесте извршила лабораторијску анализу у складу са уговореним стандардом, на основу права туженог да приликом пријема репарираних добара и за све време гаранције може да контролише прописани ниво заштите у реалним условима као и да изврши лабораторијску анализу балистике.

Ревидент оспорава правилност одлука тиме што оспорава квалификацију Института за безбедност БИА, који није акредитована лабораторија за контролу квалитета балистичког пуњења, позивајући се на одредбе уговора према којима сматра да је тужени био овлашћен да контролу квалитета репарираних заштитних прслуга врши искључиво у акредитованој лабораторији, као и у реалним условима на полигонима МУП-а. У том правцу су и жалбени наводи тужиоца за које сматра да су морали бити оцењени од стране другостепеног суда. Даље, оспорава закључак другостепеног суда о пасивном држању тужиоца, истицањем да је позивао туженог да одреди време и место састанка на којем би била размотрена правна, техничка и економска питања у погледу даље реализације уговора, дописом од 03.08.2020. године. Од тренутка одбијања пријема репарираних прслуга, па до момента пристанка туженог на супервештачење протекле су пуне три године током којих је једино тужилац инсистирао на супервештачењу и наставку реализације уговора. Како је пропустио даље испоруке уговорене количине заштитне опреме тужиоцу на репарацију, тужени је скривио раскид уговора. Уговор не даје право туженом да прекине даљу испоруку уговорених количина заштитне опреме чак и у ситуацији да утврди да неки од репарираних прслуга не испуњава прописани ниво заштите. То би једино проузроковало обавезу тужиоца да отклони недостатке. Како тужени није имао намеру да извршава своје обавезе из уговора даљим испорукама ради репарације заштитне опреме, тужилац је одустао од даљег извршења уговора и 16.10.2020. године обавестио туженог о раскиду уговора и тражио исплату накнаде штете у складу са чланом 8. уговора, умањену за износ више плаћеног аванса.

Ревизијски суд оцењује да је неоснована ревизија тужиоца, а побијана пресуда правилна, зашта даје другачије разлоге од нижестепених судова.

Ревизијски суд не прихвата оцену првостепеног суда да је тужилац скривио да тужени не испоручи заштитну опрему за репарацију у 2017. и 2018. години, према ставу тог суда тиме што није реализован уговор у делу за репарацију још 174 заштитна прслуга, чиме би тужилац у потпуности оправдао аванс који му је тужени уплатио за 2016. годину. Ревизијски суд не сматра ни да је за одлуку о тужбеном захтеву битно то што је тужени контролисао ниво заштите репарираних опреме у неакредитованој лабораторији, нити да је од значаја то што је тужени одбио да прими 182 комада заштитних прслуга које је тужилац репарирао у 2016. години.

Тужилац заснива тужбени захтев на одредби члана 8. став 5. уговора. Уговором од 08.03.2016. године, који је измењен анексом број 1. од 24.03.2016. године, чланом 8. став 3. уговорено је да ће тужени омогућити тужиоцу да оквирну количину добара за репарацију на годишњем нивоу, а која представља минимални захтев туженог, преузме у највише три транше, за сваку од три године трајања уговора. Ставом 5. тог члана, у случају једностраног раскида уговора вољом наручиоца који има обавезу да услуге које су предмет овог уговора наручује током све 3 године трајања уговора, у случају да наручилац у 2017. или 2018. године не достави количине или достави количине за репарацију које су мање од минимално уговорених, или да наручилац на било који начин пропусти да ангажује добављача и тиме га онемогући да пружи услуге које су предмет овог уговора, наручилац се обавезује да на име накнаде штете добављачу плати 10% укупно уговорене вредности овог уговора. Тужилац се обавезао да најкасније седам дана након пријема писменог захтева туженог за набавку у 2017. и

2018. години, достави туженом меницу у висини уговореног аванса са ПДВ-ом, с тим да уколико тужени не упути писани захтев тужиоцу најкасније 10 дана након истека прве године трогодишњег уговора (за 2017. годину) као и најкасније 10 дана након истека прве две године трогодишњег уговора (за 2018. годину), тада тужилац има право да без пријема писаног захтева туженог достави, између осталог, авансни рачун (члан 4). Уговорен је начин за квалитативан и квантитативан пријем репарираних добара од стране туженог, за које је потребно да тужилац пре испоруке у акредитованој лабораторији изврши анализу предвиђеног нивоа заштите и то узорка узетог од стране комисије задужене за квантитативни и квалитативни пријем, о чему је дужан да туженом достави извештај о испитивању са напоменом дали тестирани узорак задовољава тражени ниво заштите, од стране акредитоване контролне организације, и да тужени може да изврши контролу прописаног нивоа заштите у реалним условима на полигонима МУП-а и лабораторијску анализу балистике, те да комисија туженог након сваке испоруке сачини записник о квалитативном и квантитативном пријему репарираних добара и у случају утврђених недостатака тужилац је у обавези да изврши поново репарацију у року од 8 дана од састављања записника, односно у року од 15 дана у случају скривене мане. Чињеница је да је 09.11.2016. године тужени одбио да изврши пријем 182 комада заштитних прслука репарираних од стране тужиоца, и да су тек записником о квалитативном и квантитативном пријему репарираних заштитних опреме од 16.06.2019. године странке констатовале да је тужени од тужиоца за 2016. годину примио укупно 657 заштитних прслука, дакле и спорна 182 комада заштитних прслука које је тужени најпре одбио да прими (записником од 09.11.2016. године). Међутим, у међувремену ниједна од уговорних страна није поступала по уговорним одредбама за испуњење уговора за 2017. и 2018. годину. Уговором је предвиђена и обавеза туженог да 10 дана након истека 2016. године, упути писани захтев тужиоцу за 2017. годину, а најкасније 10 дана након истека 2017. године да му упути писани захтев за 2018. годину, који ће му омогућити да преузме уговорену минималну количину добара за репарацију на годишњем нивоу. Тужени није поступио по тој обавези. Тужилац је био овлашћен да у ситуацији када нема оправдања за такав пропуст туженог, сам, дакле без пријема писаног захтева туженог достави између осталог авансни рачун за уговорену вредност за 2017. и 2018. годину и позове туженог на испуњење уговорених обавеза за те године. Свакако је био овлашћен по одредби члана 324. ЗОО да позове туженог на испуњење обавезе да му достави уговорене количине за репарацију за 2017. и 2018. годину. Дакле, ниједна ни друга страна нису предузеле уговором, а ни законом предвиђене могућности за реализацију уговора за 2017. и 2018. годину.

Ниједна страна се није користила законом предвиђеним овлашћењем за раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе од стране друге уговорне стране. Ово је посебно значајно за основаност тужиоцевог тужбеног захтева за накнаду штете. Тужилац је изјавио да раскида уговор због неиспуњења од стране туженог иако је пропустио могућност да по истеку 10 дана од завршетка 2016. године туженом испостави авансни рачун и да га позове на нове испоруке, и да у случају да тужени по позиву не поступи, као савестан поверилац одмах раскине уговор због неиспуњења.

Уговор кога су парничне странке закључиле је по својој садржини и правној природи уговор о делу, којим се тужилац као посленик обавезао да за туженог као наручиоца обави конкретан посао, а тужени се обавезао да тужиоцу за то плати накнаду (члан 600. Закона о облигационим односима).

Посленик је дужан да изврши дело како је уговорено по правилима посла (члан 607. став 1. ЗОО) Ако се у току извршења дела покаже да се посленик не држи услова уговора и уопште да не ради како треба, те да ће извршено дело имати недостатке, наручилац може упозорити посленика на то и одредити му примерен рок да свој рад саобрази својим обавезама. Ако до истека тог рока посленик не поступи по захтеву наручиоца, овај може раскинути уговор и захтевати накнаду штете (члан 608. ЗОО). Наручилац је дужан да прегледа извршено дело чим је то по редовном току ствари могуће и о нађеним недостацима без одлагања да обавести посленика (члан 614. став 1. ЗОО). Надаље, наручилац који је уредно обавестио посленика да извршени рад има неки недостатак може захтевати од њега да недостатак уклони и за то му одреди примерени рок (члан 618. став 1. ЗОО). Уколико обављени посао има такав недостатак који га чини неупотребљивим или обављен у супротности са извршитим условима уговора наручилац може не тражећи претходно отклањање недостатака раскинути уговор и захтевати накнаду штете (члан 619. ЗОО). Дакле, све одредбе Закона о облигационим односима који се тичу уговора о делу управо указују да је тужени имао право да од тужиоца тражи отклањање недостатка на испорученој репарационој заштитној опреми и тек у зависности од даљег поступања тужиоца је евентуално имао могућност да раскине уговор и у погледу будућих испорука. Према утврђеном чињеничном стању тужени се није користио таквим могућностима. Шта више, није утврђено ни да су постојали такви материјални недостаци на испорученој заштитној опреми. Са друге стране, према општим одредбама Закона о облигационим односима о раскидању уговора због неиспуњења, у двостраним уговорима какав је предметни, када једна страна не испуни своју обавезу, друга страна може ако није ништа друго одређено захтевати испуњење обавезе или под условима предвиђеним законом раскинути уговор простом изјавом ако раскид уговора не наступа по самом закону, а у сваком случају има право на накнаду штете. Тужени није испунио уговорне обавезе за испоруку заштитне опреме за репарацију за 2017. годину, а тужилац га на то није позвао. Према одредби члана 129. Закона о облигационим односима када у уговору са узаступним обавезама једна страна не испуни једну обавезу друга страна може у разумном року раскинути уговор у погледу свих будућих обавеза ако је из датих околности очигледно да ни оне неће бити испуњене (члан 129. став 1. ЗОО). Према члану 130. ЗОО поверилац који због неиспуњења дужникове обавезе раскине уговор дужан је то саопштити дужнику без одлагања. У конкретном случају тужилац није поступао у складу са цитираним одредбама закона да раскине уговор у разумном року, односно без одлагања, у односу на обавезе туженог да му испоручи робу ради репарације за 2017. годину. Према таквим околностима Врховни суд оцењује да тужилац нема право на накнаду штете због неиспуњења уговорне обавезе туженог. Обе стране су поступале на начин који није водио реализацији уговора за 2017. и 2018. годину, а тужилац се није користио ни правом на благовремен раскид који би му обезбедио право на накнаду штете због неиспуњења обавезе на страни туженог. Према томе, правилна је одлука о тужбеном захтеву, а неоснована ревизија тужиоца.

Са друге стране, како је уговор очигледно раскинут, непоступањем обеју уговорних страна, а затим и изричитом изјавом тужиоца, тужилац је у обавези да туженом врати износ аванса који му је тужени уплатио, а који није оправдан извршењем уговорених обавеза од стране тужиоца, у износу од 6.754.789,92 динара, применом одредаба члана 132. став 2. ЗОО, у конкретном случају са законском

затезном каматом од када је тужилац могао према околностима случаја да оправда уплаћени аванс, односно од 07.05.2020. године.

Према томе, неоснована је ревизија тужиоца и у односу на правноснажну одлуку о противтужбеном захтеву.

Према изнетом је одлучено као у изреци по одредби члана 414. Закона о парничном поступку.

**Председник већа - судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић